

Revolucija

Dan je njen sumoran, a noć je njen blistava i zanosna; od njene izlazeće zvezde oči neće odvojiti onaj koji je ugleda.

Glas njen aranžije je strašan, u njemu su rika i vapi — u jedan zvuk se slijavaju ulici lavova i graktanje vrana, despoti se tog trenutka u prah pretvaraju, a najbolji ljudi steg uznote.

U taj dan teško tiranima, oholima i razvratnicima... To je samo jedan dan u godinama, jedan trenutak u danu strašnog suda.

U taj dan teško tiranima!

*

Revolucija je to, a dan je njen namršteni i strašan. Zastave se kao cvetovi u nebnu njiju.

A bubnjevi ponavljaju ojedne divne pesme, trube pozivaju sve što duši im da se odazove.

Iskrje iz očiju naroda u požar su je razburkale, plamen se za hranu raspiju — mačevi mu odgovaraju i od strahote se sedi...

U taj dan, teško tiranima! Teško njima od pobunjenih robova, upornih tražilaca pravde!

Zlo sa sveta odlazi!

Zadnji je čas tira!

*

To je revolucija sa svojim bosonogim sinovima, mladićima njeni muževi su postali, a žene su se u tigrice pretvorile; govornici njeni, propovednici slatkorečivi, mačeve su u zeli i heroji postali.

U taj dan teško tiranima!

*

U danu bombama razgranom izvešće ih u okovima i ognju predati; u onaj kad oni neareduju i ne zbranjuju, kada ih puste, a oni ne pobegnu.

U taj dan teško tiranima!

*

Zar ne znaju istoriju Rima? Tog dana se Cezar porfom ognju i ruku ka želu pruži... i tad je pao pod noževima svojih jučerašnjih saradnika, izboden i unižen.

U taj dan teško tiranima!

*

Zar im nisu ispričali o Parizu, o danu kad je srvena Basilija i kad je orećena glava kralja Luija. O danu u kome su tiri i vlastela bežali ispred razjarenog lica Pariza...

U taj dan teško tiranima!

*

A vest o Engleskoj

O danu kad su se zakleli pivari i kazali:

»To je slavni vodle!

O danu kad je krčmar sazvao narod, a kralj tiho sa njarju začinio nadom.

Naičedno, slabii su snažni postali, a kralj Karlo svrgnut sa vefala u pomoć zove...

U taj dan teško tiranima od tigrova-pobunjenih robova!

U taj dan teško razvratnicima od svetle pobeđe vatreneznakova!

*

A vesi o novom svetu... za još do njih nije doprišla? Zar nisu videli plamen, peć u koju su bačeni svi ugjetnici i tironi, u kojoj je porfir goreo, a od žezla se lili čelični venci?

Gde su se robovi oslobodili, i gde su hiljade umirale za slobodu ostalih.

Gde su se ponijeni uzdigli a tironi uništeni?

U taj dan teško tiranima! U taj dan Bog se vraća porobiteljima!

*

I biće slobodna, duha jasnog, jer će iz njenih iskri vulkani buknuti!

U svetilištima će ostati »duh istine« i duša čoveka, iskrenog i pravog...

Tog dana će tironi oseti vrućinu mučeničkog kažnjavanja na zemlji a ne u paklu...

U taj dan teško tiranima od tigrova-pobunjenih robova...

U taj dan teško tiranima od svetle pobeđe plamen znakova...

Preveo Aca BADNJAREVIĆ

gnevni mladi ljudi engleske

Pripadnici te grupacije imaju određenu, sveuču takvu gledistu i time su neosporno postali najvažnija književna pojava u posleratnim godinama. Pripadaju joj pripedođaci Kinglej Ejms, Džon Vejn, Džon Brajn i dramaturg Džon Osborn.

U inozemstvu najčući uticaj vrši Osborn. Komad »Osvrni se u besu« prakasan je u Engleskoj, SSSR, Francuskoj, Švedskoj, »Zabavljajuće je izveden u USA, Nemačkoj, Engleskoj i na repertoaru je u Parizu.

Protagonista drame »Osvrni se u besu«, Džoni Porter, je najpoznatiji skup gnevne duše mlade Engleske. On je sigurno i najneprijatljiviji ljudi u modernoj literaturi: kavagadžija, egocentričan, sadista, pun samosuđenja, ali bezostalan prema drugima, ukraško — hulja. Ali u Džimiju sem gole mržnje imao i nesto drugo. On pretravlja: puno veće od čiste zlobe, nesto zbog čega nas tisti u sećanju. Ljutiti se na njega je nezadovoljavajuća reakcija, jer je i on sam pun opšteg satirizma.

Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće.

Ali on mirzi ili bar prezire govor, sve što močava: vaspitanje, religiju, ljubav, vladu. Pretpostavljam da ljudi nače generacije vise nisu u stanju da gine za pravednu stvar... Nema više pravednih, južnadičkih dela: Ako doveđe do velike gužve i svi mi ignjemo, neće to biti u starinskom velikom stilu. To je za Hrabrog Novog biti, nešto nema mnogo načina da se zahteva. To će biti tako nezahtajivo i neslavno kao i proracati pred autobusom.

Osavak stav je izazvao snažan odjek, jer su mladi Englez između 25 i 35 godina već razdražljeni protiv poreka.

Jako zaokupljeni svojom l'čnom mržnjom ti su gnevni mladi ljudi ipak pretravnici popriličnog dela britanskog naroda današnjice. Načinjeno, ima još i dovoljno patriotskoga i osećanja za zajedničko dobro, ali je neosporno da je i jedno i drugo već u opadanju, dok je, naprotiv, društvena i individualna neodgovornost u porastu. Stav »Ja ću užeti svoje (ili »Ja ću zadrižiti svoje) ispoljava se kako među ludarima, i u ubudljivim kultičnim privatnim klubovima. I glavni uzrok tog porasta sebičnosti nije u klasnom antagonizmu ili ekonomskim dogmama, već u značajnoj i kognitivnoj istorijskoj činjenici — propadanju Britanskega carstva.

Vekovima je bilo mnogo putova do uspeha i bogatstva i kod kuće i u kolonijama. Počev od 1945 godine mogućnosti se smanjuju. Pored ostalog razoračanju, to je bitni elemenat u gnevni mladi. Nema kuda, a mnogim izleđa da ni sama Engleska nema kuda. Nove je i podredena uloga Engleske u svetskim pitanjima, a budućnost je neizvesna.

Engleski kritičar, Frenk Hilton piše sledeće:

»Naša zemlja je bolesna, bez samonosljanja, neurotična. Boluje nam od Britanije onake kačke zamisljajuće da treba da je. Britanije veleste. Ali to više nismo. Nismo više veliko malo carstvo, kao što smo nekada bili i to nam niko ne dozvoljava da zaboravimo. Naš Edžinkort i Trafalgarski i naš galantno povlačenje kod Denkerka i sve te štašave šovištiske dranjulje koje nazivamo »američko« i sirkusku literarnu školu. Tekstovi nastali u inozemstvu pani su četvrt za dalekom domovinom. Posle I svetskog rata se vratio u Liban gde je ostao sve do svoje smrti 1940 godine. U njegovim pesmama u prozi prevladava patetika i retorika, ali to soliko odgovara orientalnim čitocima da A. Rajhani zauzima jedno od urbunskih mestu u modernoj arapskoj literaturi.

Dobar put za upoznavanje Gnevnih mladih ljudi jeste da se prvo razmotri što oni nisu, jer su ih opuzuli skoro za sve i sva. Njih, naprimjer, ne treba biskati s američkom, džezom zaludenom, lepršavom omladinom, iako su obe grupe bunтовne. Kao što je napred rečeno, Gnevni mladi ljudi nisu vrlo besni. Oni se obično nalaze u stanju stalne razdraženosti i njihovo oruđe je češće satira negoli polemika. Mali broj mladih, većina ih je duboko zagazila u trideset godine. Nešto od paipadnika i to Dora Lesing (»Trava Pevac«) i Ajris Mardon (»Pod mrežom«) su Gnevne mlade žene. Treba istaći da su Gnevni mladi ljudi dačko od toga da se daju davanja nekoj kompaktnoj grupi ili da imaju neko zajedničko određeni program; stvarice oni ne vole da ih shvate kao celinu i mreže im koje im nameću. Njih nekolikočina su prijatelji, većina se tek povešno poznaće i u književnim časopisima satiru piju nejubuzne eseje jedni o drugima.

Karakterističan je njihov prilaz društvu, politici pa i samom pisaju. Ova generacija od srednjih do mladih kojoj etiketa Gnevni mladi ljudi pristaje isto tako dobrano kao i da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva... Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomenik neprivrednosti...« Kad bi se samo nečito dogodilo, što bi te produbilo iz slatko ponosnog sna. Ljuti se na taču: »Rekao sam da je ona stara kuja i da bi trebalo da bude mrtva...« Kaže, red bi bio da je mrtva. Bože moj, koliko li će soli trebati crvima dok je ne dokrajće. Ljuti se na svoju ženu: »... ovaj spomen

na provincijskom univerzitetu, da zadri svoje nameštenje pravedi se da živi po pravilima akademiske otomosti. Većinu satiričnu ličnost u "Born in Captivity" (Roden u zatvorenstvu) je mladić iz dobre kuće koji s uspehom postavlja tumbasti šablon, jer postaje čistač prozora, kruščić drogama i najposlušnija kulturna ambicija — pisac radio gergova.

Omenjeno mlade ljudi ne vredni su manje od boemika. Oni mreže izveštajnosti u svakom obliku i zaziru od svega što izgleda namešteno ili pretenciozno. Gnevni mladi ljudi se malo interesuju za eksperimentalno pisanje 20-ih i 30-ih godina, oni su književni konzervativci. Oni bi proizvele Beat Generation smratali apsurdnim. Sklopi su da Kafka, Džoša, Kokto, Fokner i ostale slične njima smatraju figurama za muzej. Sto se tiče njih samih, žele da kažu stvari jasno. Nijih ne interesuje realnost metafizičara, već ona vrsta koju čovek može da pogleda — da je drži u ruci. »Velika pitanja koja sam sebi postavlja, kaže Kingl Ejms, jesti slična ovom skako ču isplatiť račun za struju?«

I to je opet deo opšte potrebe Gnevnih mladih ljudi da prodaju da suštine, bilo da se radi o politici ili bilo o čemu drugom. Oni ne podnose dvosmislenost. I tako, dok su Gnevni mladi ljudi na polju književnosti konzervativci, u svojim političkim stavovima su pri-stalice radikalnih rešenja.

Medu njima nema izrazitih pri-stalica komunizma, a ipak su neki u pojedinim svojim stavovima Marksisti. Ima njih nekoliko, kao Kolin Wilson, autor antisocijalnog, nihilističkog komentara "autsajder" i njegov sledbenik Stjepan Holroj. Emerženčni front keios, kojima se uzgred pripisuju fašističke tendencije. Vecina bi mogla da se svrstava na levo kdo so socijalista. Ejms je verovatno rezimirao najpopularnije stavove, kada je o svom ličnom programu rekao sledeće: »Ja bih počeo da nacionalizujem svu što mi dode Šaka. Ja bih rasformisao osnovne škole, aristokratiju i naravno, Don lordova. Što se tiče kraljevske kuće, ona ima svoju svrhu, kao i sentimentalna spona za Komonvelta, i verovatno je treba čuvati, no moje je sasvim intimno mišljenje da bi trebalo da se oslo-bodimo i kraljevi i ostalih.«

Medutim, nije baš veliki broj Gnevnih mladih ljudi spremjan (a ponajmanje Ejms) da potkrepi red delom. U tom pogledu postoji čudi-na podvojenost između provincije i

grada. Oni što žive u Londonu — uglavnom Osborn, pisac Volk Menković, kinorežiser Lindzi Enderson, pressnik Kristofer Long, pozorišni kritičar Kenet Tajen i umetnički kritičar Džon Berger, veruju u nešto što nazivaju sobave-zome, što, izgleda, lidi na starinsku formu staromodne socijalne sveti. Mnogi od njih jesu aktivni članovi Laburističke partije i veruju u Tajne nove reči: »Umetnikov zadatak ne leži samo u tome da steknu krug slusalaca, već i da aktivo deli u socijalnoj sredini iz koje potiče taj krug. S druge pak strane, oni koji žive daleko od Londona (medu kojima je i sam Ejms), koji predaju englesku književnost na koledžu u Svenzi Velsu) voljni su da se sa-glase sa njegovim pamfletom koji je postao čuven u Engleskoj kao izjava političkog skepticizma njego-ve generacije.

Ejmsova postavka jeste: Pošto su jedina zbiranja zbog kojih se jedino zainteresira vredni — npr. Ma-darska, H bomba i sl. — i suviše veliki da bi pojedinci mogao na njih da utiče, jedini signumi vodič u političkoj aktivnosti je jednostavno i litički interes. Laburistička partiјa, doduše, nudi više intelektualu ali ipak ne toliko više da bi čovek mogao da se odusmerti.

Ukratko, čovek svoj spas (ako ga uposte) ne može da nadene u politici, već samo u tome, da iz sopstvenih snaga učini sam za sebe onoliko, koliko može. On glasa za laburističko zato, što su torijevi-gorice, a na mato što očekuje velika delu od laburističkog programa ili partiskog voćista, — pod tih na-duvanih voda sindikata za trgovinu kanjerima, tih sićušnih ljudi, tih socijalista, osnovaca, kako ih Ejms kiseo opisuje.

Pošto je pad britanske moći i bo-gastvena neoboriv fakt, nema leka za nadubljiva negodovanja Gnevnih mladih ljudi, koji su često nazivani shroničarima grčeva Britanije. Pa šta? Kolebiti se između apatije i apopleksije, puni dosade i kivni, izgleda kao da su prestatnici mlade generacije neka čudna smena; koja se neće razviti u nesto dopadljivo. Međutim, čovek treba samo da pogleda malo unazad, pa da se uzdrži od pesimističkog proricanja budućnosti na osnovu sadašnjeg ponasanja ovog pokolenja. Intelek-tualni pacifizam 1930. god. je dove-uo do tog da je Oksford Union 1935 pretežnom većinom glasao protiv odbrane skaljai i domovine, a 1938. g. je rešio da sovjat dom priznaje samo, crveno zastavu.

Prevod L. D.

veliko oko sunca

I dodob do ove srime kose pred ovoj kućicu trošnu
Pred ovu stravu bladnu u ove potkopine
Pred ovaj grubavi koren nad kojim i najlepša ptica
Triput se u kovitacu preturi dok se sa krikom rastavi
Znam jedna sočna travka na bregu do cveta dorasta
I jedna živa vatra u meni se rasipa

O znam

Citatu većnost zemlji puca kora

Citatu većnost u meni po jedna noć se nastavlja
Stadob da se ne ospe nepunkt podnožje boda
Dole na bram porisn gde spavaju sestre Gorgone
O vodo jezerska za jedno pleme ptica
O zlatno jutro podzeljeno u dva tabora moja
na granicama svetičuću vas ko poslednji bleb

I branim do mrvice sebe

Dok potrošim ovo životu na ovu lutu kocku u kovitacu sna
U kome ni zapretana žiška ne može da ostane mirna
Kad gledam kako kleče dube pretvaraju se i skatu

Deca crna i gola

I malo im ovog zreloga sunca i ovog kamenog zuba
Nego su potegla pesnice busenje i krvave majke
Hledob da se pomolim ni sam ne zadržam kome
Možda toj gornili dece ili njihovo larini
Ili samome sebi sam da se ne kaži
Zaratiti pa biti miran i prestati misliti na svosta

Ne dozvoljavaš sam sebi

Da mesto neposteće najednom ne opusti ranjeno iznenadnim
mirom

Zato mista ne kaži umorni dolaznici

Kad stignei do ove kose

Pred ovaj kućicu samu gde možda ležaću mrtav
Pred ovaj grubavi koren pred ovo traženje dubine
Za jedno jutro zdravlja za jedan pozdrav price
Za jedan korak gore

Dragutin OGNJANOVIC

trg sa fijakerima

Cetvrtak, 8. maja

U hodoniku je živio. Lopta je već tu; ali što to mrmlja mrljan vatreno? Otkrivenim vrata i prislu-nim:

... Vučak daje Bobekul... Bo-bek Mirekul...

Loptici se kotrila, on za njom. Ali valjda me je čuo i to ga već na vrata. Tiho pokuca.

— Imaš li neku važnu želju, Mirekul? pitam.

Ude svečano i sjedne. (Uvijek je srećan kad mu dopustim da uđe)

— Kraji potoka je već sve pu-no krasuljka. Juce sam ti donio na prozor kulu, zato je nisi uzela i stavljaš na stol?

— Nišam videla, oprosti Ali što si tako zamisljen?

— Znas na koga mislim? Na Aleksandra.

— Na koga to?

— Na Aleksandru Benku. Hoće da ti kažem zašto više ne sisam palac! Odjedanput mi je postao go-tok, i prestao sam... Znas, ako dobjem dvojku, pobijediću na Mirekul...

Gleda pažljivo nema li na podu kakva tramvajska ili vozna kartu, pa da se na pristima polaganu udali. Nikad mu nisam rekla, da mora hodati na prstima. (Taj mali nogometar još ne sluti, kako staviti na sto kulu putoključak svjeća, nije nimalo jednostavan stvar: treba je zavrzediti, ili je odreći.)

Srijeda, 14. maja

Bila sam u Pionirskom gradu i ispričala djeći što su se oko mene sakupila sadržaj jedne priče koju upravo dovršavam: buba-mara i kru-jescica putovale su jedne noći oko velike lubenice, koju su djeći uz-gajili sami u školskom vru, i mislite su da putuju oko svijeta. Sudarjenje u školi bila svečanost. Lubenici su ubrali i ona je dobla prvu nagradu, zato jer je bila naj-veća, a sva djeca su joj pljeskala. Buba-mara i krujescica bile su pre-sretne i klanjale se, vježnjale da to pozdravljaju njih dvije, jer su se stetni vratile. Stale su pričati svoje doživljaje, ali nitko ih nije slušao niti ih je isto primjetio na gorostasnoj lubenici... (Vraćajući se kući, mislim na Makarenku i Platona. Šta bi trebalo učiniti da budući gradani svijeta, čim otvore oči pod ovim nebom sivate, da naj-trajnja zemaljska ljepota, nije ni srećna snaga ni besčilni um ni is-konska pjesma života, nego uza-jarnost. I zato putuju sanjari oko goleme lubenice, hodajući i smijajući se svom čudnom putu; a duž cesta već svuda naokolo stope uzbudeni naviježaju i čekaju da, tko ni znao zbog čega, zaplješu prvoj svemirskoj ladi kojoj će se survit jednoga dana sa ljudima zvijezda na vrelu mirvaničake).

Sabota, 17. maja

Postoje tri knjige koje mogu da otvorim u svaku dobu, i uvijek me bode. To su: Biblija, Ustav FNRR, i Stanislava Simića "Dalekozor duha". Jer u svaku dobu dana i noći znam da ĉu u pravoj način napisano: "Sve rijeke teku more, i mere se ne prepunjaju; otkuda teku rijeke onamo se vraćaju da opet teku." (Salamun, I, 7) U drugoj: "Sva

vesna parun

u časi vode kita cvijeća

odломci iz dnevnika

rudna i druga blaga u utrobi ze-mlje, vode, uključujući mineralne i ljekovite, izvore prirodne snage... jesu općenadra inovina. (Glava IV, čl. 14) A u trećoj: "Etika ili

... Vukas daje Bobekul... Bo-bek Mirekul...

Loptici se kotrila, on za njom. Ali valjda me je čuo i to ga već na

vrata. Tiho pokuca.

— Imaš li neku važnu želju,

Mirekul? pitam.

Ude svečano i sjedne. (Uvijek je

srećan kad mu dopustim da uđe)

— Kraji potoka je već sve pu-no krasuljka. Juce sam ti donio na

prozor kulu, zato je nisi uzela i

stavljaš na stol?

— Nišam videla, oprosti Ali što

si tako zamisljen?

— Znas na koga mislim? Na Aleksandru.

— Na koga to?

— Na Aleksandru Benku. Hoće da ti kažem zašto više ne sisam palac!

Odjedanput mi je postao go-

tok, i prestao sam... Znas, ako dobjem dvojku, pobijediću na

Mirekul...

Pošto doba što nisu podneblja

za koticu duhove, i kada su osrednj-

ostrijnost; a veliki su samo zato

da opaze tragicnost te situacije.

Ako se stotinu ruku pruža za

cvetnim balonom u zraku, jedna će ga

sigurno doseći. Ali ako se pružaju

za njim samo jedna ili dvije, a

one ostale trijebi uši, počet će a

skoro i ta jedna da promatra njih

oko sebe umjesto balon u visini i

da se podugrivo zabavlja njihovom zaborom. Ili, zar bi trebalo da

kniževnik koji vjeruje u nesto iz-

de bosonog na cestu i stane urlati,

da ga čuju indiferentni praktički?

Utorak, 20. maja

Ima u mojim ladicama zapis iz

kojih želim da nastanu pjesme, ali

to je usudljivo dogodilo ih ne čujem

u sebi kao muziku. Ponekad će to

dečja istovremeno, ideja i riječ; no

trka apsolutna sinteza je rijeka i

gubi se čim je postignemo, ne do-

pustajući sebi da se pretvor u stanje,

a præčena je mnogim istroži-

vackim poniranjima u tmurna i još

kropicima područja spoznaje. Nedvo-

ršenim mi je tako ostala ovoga pro-

lejčića i pjesma "Kosa Magdalene".

Da li je to uporeč knjika? Ne, nije

knjika:

... Poštujem tu pratagu u va-

ma, musku samotarsku žarkost,

i morepojave:

Jer u svakome od vas čini voka-

van jedan Prometej batinjic od

davnina i ujek iznova za smje-

losti rođen.

I znam da ste manji od svoje

žudnje, no ipak og svog tineja

veti.

Nakon knjige "Ropstvo" dobila

sam jednu nepotpisanu kartu od

nekoliko mladih muzičkih pjesnika —

ona ukratko glasi ovako: "Lepa Ve-

sno! Mi o vama fizički imamo vrlo primamljivo mišljenje i izvesne pre-tenzije — ali nam je napokon do-sadila ova vaša nova poezija, je li ona to?

Jednog našeg mladića renomirata-ko je kriticu zapital nedavno, što znači kao pojma atribut slobodnosti i šta taj izraz predstavlja u formu-aci: "vježnasti stihovi jedne pje-sninkinje". Odgovorio mi je: "Napišite mi (žene) o meni da su moji stihovi muški, nemam ništa protiv! (Oh, a on piše tako loše sti-hove!)

Eliot, najmudriji pjesnik umor-ning Zapada, kaže da je muzikar tragično bide, zato što ne može voljeti, a žena što ne može biti volje-na. Što misle o tome ovi naši po-rošni mladići sa Balkana, potomci Bogumila, uskočka i janjičara? Oto-ri cu nastunce prve knjige lirike, koja mi dode pod ruku. Evo:

Zgasnuli smo žaru lampu
plavi plasti je pao oko tvoga te-te-
la...

U drugoj pjesmi:

Zar bi moja duša bila
da neko izide iz tajanstvene noći,
i stupi k nej u njezinu samoci
na crnoj nemoj vodić

(A. B. Simić)

Otvaram dalje:

... i volim te kad sam preko-
rom ti soladan,
i koso — tamnu ko prostor u
grobu.

Druga:

... i ostane tako čovjek sam
i sa srcem nerazumljivim.

(S. Simić)

... jer su usta bila gorka i sve
se pretvorilo u najzreliju odanost
i prije put je počelo da liči na
večnost.

U druga:

... Tako je dobro biti sam: u
dajini neko teka
ispod nogu se igraju ribe, teče
reka.

(Stevan Račković)

Ofej je htio umrijeti da svjetu-
sačiva ljubav. Možda će svjet i me
biti spasen, i ljudi i ženе icu ja
dano, natovareni velikim oijelj-
ljebovima koje im više nuko ne
može oteći, hodočastiti ču rascve-
nom kupinovu grmu na grob Tri-
stana i Izolde, ili u zemlju kraj
Tigrisa gdje su isprevljeni stihovi:

Pa uzmni mi prob: i tab, ma
hudi pošuo,
i gdje se zaustavi, žemlji crnoj
prodaj me.

I ima moje reci, i tsvi bit će
odgovor
dug jecaj mojih kostiju, kada ti
čuji glas.

/ nastavak na 15 strani /